

PRILOGA – Podrobnejše razlage k posameznim točkam

PREDLOGI IN POBUDE K STRATEGIJI IN IZVEDBENIM UKREPOM ZA NOVO KMETIJSTVO V SLOVENIJI

Odgovor Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP) k točki:

– **2.1 Zaščita, ohranjanje in aktivnosti čebel in opraševalcev**

Na podlagi analize stanja in SWOT analize ter ocene potreb za področje biotske raznovrstnosti, ob upoštevanju novega zakonodajnega okvira SKP po 2020, bomo proučili možnosti za spodbujanje ohranjanja opraševalcev v sklopu ukrepov (intervencij) strateškega načrta. Pri pripravi omenjenih dokumentov bodo sodelovali zainteresirani deležniki in strokovna javnost.

– **2.2 Slovenija naj se razglasi za sonaravno pokrajino, eko vrt Evrope**

V okviru nove perspektive po letu 2020 se bo nadaljevalo spodbujanje ekološkega kmetovanja, kar je razvidno tudi iz Resolucije »Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021«, ki predstavlja strateški okvir razvoja slovenskega kmetijstva, predelave hrane in podeželja.

Intervencije po letu 2021 bodo tako namenjene v največji meri omenjenim področjem, ki bodo posledično pripomogle k spodbujanju večjega obsega pridelave in predelave slovenske ekološke hrane.

V okviru novega zakonodajnega okvira SKP po 2020, bomo proučili možnosti za spodbujanje vseh oblik sonaravnega kmetovanja pri pripravi katerega bodo sodelovali zainteresirani deležniki in strokovna javnost.

– **2.3 Povečanje učinkov sonaravne pridelave hrane: povečati subvencije za kmete, ki kmetujejo sonaravno**

MKGP bo preučilo možnosti o večjih podporah za tovrstno kmetovanje v okviru strateškega načrta po 2020 na podlagi analize stanja in ocene potreb. Pri pripravi teh dokumentov pa bodo sodelovali zainteresirani deležniki in strokovna javnost.

– **2.4 Kmetijstvo naj bo prilagojeno naravnim danostim in naj sledi sodobnim prehranskim trendom**

Glede na pozitivne učinke ekoremediacij pri doseganju okoljskih in podnebnih ciljev bomo proučili možnosti za njihovo vključitev v ukrepe (intervencije) SKP po 2020.

– **2.7 Podnebne spremembe, naravni viri, avtohtona domača in tradicionalna semena, avtohtone in tradicionalne pasme živali, varovanje tal, zmanjšanje porabe vode, nadomestitev umetnih materialov kot surovinska baza z naravnimi materiali**

MKGP bo tudi v prihodnjem programskem obdobju v okviru kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil podpiralo rejo avtohtonih pasem domačih živali in pridelavo avtohtonih sort kmetijskih rastlin, ki so ogrožene do te mere, da bodo izgubljene za kmetovanje oz. jim grozi genska erozija. Prav tako bo MKGP v sklopu kmetijsko-okoljsko-podnebnih obveznosti, tako kot že sedaj, spodbujalo nadstandardne sonaravne kmetijske prakse, ki prispevajo k ustreznemu gospodarjenju z vodami, upravljanju s tlemi ter blaženju in prilagajanju kmetijstva na podnebne spremembe.

KONKRETIZACIJA POBUD – PRILAGODITEV KMETIJSTVA NA PODNEBNE SPREMEMBE IN PREHOD V SODOBNE TRŽNE TRENDE

Odgovor MKGP k točki:

- **1.1 V zakonodajne dokumente se vgradijo termini odgovornega kmetovanja in sicer poleg ekološkega še biodinamično, permakulturno ter uporaba ekoremediacij**

Trenutno je v zakonodajnih dokumentih definiran na podlagi nacionalnih in EU pravilih le termin za ekološko kmetovanje, ker veljajo enotna pravila. Ker je biodinamično kmetovanje in permakultura zasnovano na zasebnih standardih le ti do sedaj niso bili vključeni v nacionalna pravila in prav tako jih EU zakonodaja obravnava ločeno. MKGP bo preučilo možnosti o vključitvi tovrstnega kmetovanja v strateški načrt po 2020 na podlagi analize stanja in ocene potreb. Pri pripravi teh dokumentov pa bodo sodelovali zainteresirani deležniki in strokovna javnost.

- **1.2 Agroekologija**

Kmeti, ki so vključeni v ukrep kmetijsko-okoljska-podnebna plačila iz PRP 2014–2020, se bodo z osnovami in principi agroekologije seznanili v okviru rednega usposabljanja za ta ukrep.

- **1.3 Biokrožno gospodarstvo**

Evropska komisija v okviru nove kmetijske politike po letu 2020 biogospodarstvo izpostavlja kot pomembno temo. Slovenija je tematiko biogospodarstva naslovila že v resoluciji: "Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2012", ki predstavlja tudi okvir pri pripravi novega Strateškega načrta. V Resoluciji je tako prepoznana priložnost prehoda v biogospodarstvo kot nova paradigma organiziranosti poslovnih procesov. Stranski proizvodi in ostanki tako postanejo surovine obstoječih optimiziranih ali novih procesov. Takšna organiziranost poslovnih procesov prinaša številne gospodarske, družbene in okoljske koristi. Načela biogospodarstva in krožnega gospodarstva je potrebno razumeti kot prizadevanje za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje in ohranjanje naravnih virov, ob hkratnem spodbujanju novih ekonomskih dejavnosti in zaposlovanju. Razvoj trajnostnega krožnega biogospodarstva tako predstavlja veliko priložnost za razvoj podeželja ob ključni vlogi sektorjev, ki prepoznavajo in zagotavljajo biomaso kot pomembno vhodno surovino. Ti koncepti vodijo k okoljsko in ekonomsko bolj učinkovitemu krogotoku snovi v slovenskem podeželskem prostoru. Ob tem je potrebno posvetiti pozornost tudi zmanjševanju izgub in zavržkov hrane v celotni verigi preskrbe s hrano.

Kot že navedeno tudi Evropska komisija temu področju namenja posebno pozornost še posebno v novi finančni perspektivi. V sklopu tega je omenjeno tematiko naslovila tudi v okviru priprave novega Strateškega načrta in sicer v 8. specifičnem cilju: »*Spodbujanje zaposlovanja, rasti, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom*«. Ker se Slovenija zaveda pomembnosti tega področja bo to tematiko v novem Strateškem načrtu v okviru specifičnega cilja tudi ustrezno naslovila.

- **1.4 Dopolni se zakonodaja o gozdovih, da bo možna raba gozdnih površin in površin v zaraščanju za gojenje kulturnih rastlin**

Za rabo gozdnih zemljišč v kmetijske namene je treba spremeniti namembnost teh zemljišč. V skladu s četrtem in petim odstavkom 21. člena Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16) Zavod za gozdove Slovenije izda dovoljenje za krčitev gozda v kmetijske namene, če ugotovi, da je krčitev skladna s prostorskim aktom. Šesti odstavek 21. člena pa določa, da lahko Zavod izda dovoljenje tudi za krčitev gozda oziroma gozdnega zemljišča, čeprav taka krčitev ni predvidena s prostorskim aktom, vendar samo, če površina gozda oziroma gozdnega zemljišča, na katerem naj bi se izvedla krčitev, ne presega 0,5 hektarja in če taka krčitev ni v gozdu, ki je opredeljen kot varovalni gozd ali gozd s posebnim namenom.

Glede na to, da gozdovi pokrivajo 58,2% površine Slovenije, je krčitev gozda v kmetijske namene sicer možna, vendar se presoja vsak primer krčitve posebej. Pri tem se upošteva več dejavnikov (npr. poudarjenosti proizvodnih, ekoloških in socialnih funkcij gozdov, prisotnost gozda na konkretnem območju, ...). Zaradi specifik kmetijske in gozdarske dejavnosti teh dveh rab ni mogoče prepletati. Tako je npr. ograjevanje gozda po Zakonu o gozdovih prepovedano, morebitne kmetijske kulture v gozdu ali gozdnem prostoru pa bi bilo nujno ograditi. Nadalje se v gozdu ne smejo uporabljati fitofarmacevtska sredstva. Negozdne površine v gozdu pa so namenjene prvenstveno kot življenjski prostor prostoživečih živali, ki tam najdejo hrano, vodo, zatočišča ipd.

– **1.6 Obnovitvena znanja za kmetijsko pospeševalno službo**

Za uspešen prenos znanja do uporabnikov se strokovnjaki, zaposleni v javni službi kmetijskega svetovanja redno usposabljujejo. Program usposabljanja kmetijskih svetovalcev se pripravi na osnovi predlogov in potreb, ki se kažejo na terenu in se oblikujejo na strokovnih skupinah.

- V letu 2019 imajo med ostalimi vsebinami planirana tudi izobraževanja s področja varovanja okolja in zdrave pridelave hrane:
- Ekološko varstvo zelenjadnic (predavatelji iz BF, FKBV, IKONCERT in UVHVVR)
- Vsebine s področja biodinamike (predavatelji iz KGZS)
- Prireja ekološkega mleka (predavatelji iz KGZS)
- Izbrane teme s področja poljedelstva (predvidoma Novosti v pridelavi krompirja - predavatelji KIS)
- Izbrane teme s področja pridelave krme na trajnem travinju (predavatelji BF)
- Usposabljanje iz pravnih podlag za predelavo zelišč (predavatelji KGZS - Jožica Kapun Maršik)
- Posvet na temo dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (predavatelji MDDSZ – inšpekcijske službe)

– **2. Podnebne spremembe**

Zakonodajni predlogi EU poudarjajo, da bo SKP po letu 2020 morala zasledovati ne le ambicioznejše okoljske cilje, ampak tudi podnebne. Podnebnim spremembam in prilagajanjem nanje posebno pozornost namenja tudi resolucija »Naša hrana, podeželje in naravni viri po letu 2021«, ki izpostavlja, da bo to problematiko treba vtkati v vse intervencije novega strateškega načrta.

Dejstvo je, da kmetijstvo prispeva k podnebnim spremembam z emisijami toplogrednih plinov, predvsem iz živinoreje, hkrati pa je žrtev teh sprememb zaradi negativnih vplivov na pridelavo hrane. Tako je delež izpustov toplogrednih plinov zaradi kmetijstva znašal v letu 2017 15,3 % celotnih izpustov, pozitivno pa je, da obstaja trend zmanjševanja izpustov iz kmetijstva.

Odgovor na podnebne spremembe je dvojen – kmetijstvo si mora prizadevati za blaženje (zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov) in prilagajanje (proizvodno-tehnološke in ekonomske prilagoditve spremenjenim razmeram). Ob tem je treba poudariti omejeno sposobnost kmetijskega sektorja za blaženje podnebnih sprememb, če želimo povečati ali ohraniti obseg proizvodnje hrane.

V zadnjih letih je opazno zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na naravne vire in okolje, k temu pripomore predvsem gospodarnejša raba fitofarmacevtskih sredstev (FFS) in mineralnih gnojil.

Kljub temu še vedno prihaja do točkovne in razpršene onesnaženosti voda (neustrezna uporaba organskih gnojil) in do neustreznega upravljanja kmetijskih zemljišč ob vodotokih (odstranjevanje obrežne vegetacije). Zato bo kmetijska politika na območjih, pomembnih za pitno vodo in območjih, kjer okoljski cilji za vode niso doseženi, spodbujala le tiste tehnologije, načine pridelave in investicije, ki ne pomenijo dodatnega tveganja za njeno kakovost, ter investicije za preusmeritve in prilagoditve kmetovanja na teh območjih.

Izjemno pomemben naravni vir so tudi tla, ki so ogrožena zaradi degradacije (erozija, zmanjšanje organske snovi v tleh, zbijanje tal), onesnaževanja in izgube tal zaradi spremembe namembnosti (urbanizacija), zato je treba skrbeti za zadostne njivske površine za zagotavljanje prehranske varnosti, na drugi strani pa posvečati posebno pozornost ustrezni in dolgoročni kakovosti tal.

Negativni vplivi na zrak so povezani z neustreznim načinom gnojenja in skladiščenja živinskih gnojil in nepravilnim ravnanjem s FFS. Zato prihaja do emisij toplogrednih plinov in amonijaka ter do onesnaženja zraka s FFS.

Posebna pozornost bo namenjena načinom pridelave za večje varovanje vodnih virov in izboljšanje vsebnosti organske snovi v tleh, kakor tudi tehnologijam pridelave v trajnih nasadih, ki še dodatno zmanjšujejo negativne vplive na okolje. Ukrepi SKP so izjemno pomemben mehanizem za doseganje okoljskih, podnebnih in naravovarstvenih ciljev.

Zavedati pa se je treba, da bo kmetijska politika tudi v prihodnje usmerjena v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine, ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter obvladovanje podnebnih sprememb, predvsem s prilagajanjem nanje. Pri tem pa si mora kmetijska politika prizadevati, da okoljske, podnebne in naravovarstvene cilje pri izvajanju kmetijske dejavnosti zagotavlja s prostovoljnimi ukrepi in ne s predpisanimi režimi in ravnanji v okviru okoljske in podnebne politike, ki omejujejo kmetovanje in posledično lahko vplivajo na opuščanje kmetovanja in s tem tudi k zniževanju stopnje samooskrbe s hrano ter nedoseganju ciljev in strateških usmeritev slovenskega kmetijstva.

3. Zdravljenje z naravo , dodatne dejavnosti na kmetiji, zdravstveni turizem, zdravilne rastline za povečanje diverzitete dejavnosti na podeželju

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je skupaj z nevladnimi organizacijami že ob pripravi Strategije za izvajanje Resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva ugotovilo, da je potencial pridelave, priprave in predelave zelišč v Sloveniji neizkoriščen. Pridelava zelišč je posebna tako zaradi pestrosti rastlinskih vrst, ki jih vključuje, kot s stališča zahtev, ki jih morata pridelava in predelava izpolnjevati (GACP in GMP) in jih narekuje nadaljnja uporaba pridelka (kot zdravilo rastlinskega izvora, rastlinska droga, kozmetični izdelki...). Področje pridelave in predelave zelišč tako posredno urejajo tudi drugi vladni resorji, predvsem MZ. Ker so strateški in razvojni cilji iz Strategije za razvoj pridelave zelišč, preveč splošni, je MKGP na predlog nevladnih organizacij pripravilo Smernice Razvoja lokalne oskrbe z zelišči 2016-2021, ki jih je s sklepom avgusta, leta 2016, sprejel minister.

Smernice so pravno nezavezujoč dokument, strokovna podlaga za odločitve pri pripravi ukrepov kmetijske in drugih politik na področju zelišč in v pomoč odločitvam deležnikov v verigi oskrbe z zelišči za doseganje strateških in razvojnih ciljev Strategije. S sklepom ministra je bil imenovan tudi Strokovni odbor za spremljanje Smernic, ki je posvetovalni organ ministra za področje zelišč.

Iz smernic izhaja, da je v prihodnje pričakovan dvosmeren razvoj:

Nadaljnji razvoj ekološke pridelave zelišč na manjših površinah, predvsem v povezavi z dopolnilnimi dejavnostmi na kmetijah, turizmom in socialnim podjetništvom:

- proizvodi nišni, trg izrazito lokalni, potrošniki zahtevnejši, cena praviloma ni merilo izbire;
- prispeva k zasledovanju trajnostne rabe proizvodnih potencialov in zagotavljanju s kmetijstvom povezanih javnih dobrin ter zagotavljanju skladnega in socialno vzdržnega podeželja.

Pridelovanje zelišč za potrebe ŽPI, neživilske industrije in galenskih laboratorijev, ki se po osamosvojitvi ni razvijalo (globalizacija trgovine, spremenjene tehnologije, utečene nabavne poti in cenovna nekonkurenčnost pridelave – cena delovne sile, razdrobljena struktura pridelave):

- predpogoj izkazan interes s strani povpraševanja in partnersko sodelovanje vseh deležnikov v verigi oskrbe;

- razdrobljena struktura pridelave ob predpostavki združevanja pridelovalcev za namene organizirane pridelave in skupnega trženja ni ovira za nadaljnji razvoj;
- dolgoročno prispeva k vsem štirim strateškim ciljem razvoja slovenskega kmetijstva ter proizvodnje hrane in industrijskih rastlin.

V smernicah so podrobneje opredeljeni strateški in razvojni cilji pridelave zelišč do 2021, ki so do danes večinoma že doseženi:

- povečanje obsega tržne pridelave zelišč (vsaj 100 ha);
- povečanje konkurenčnosti pridelave zelišč s poudarkom na:
 - izboljšanju strukture pridelave (povečanje povprečnih površin na KMG),
 - združevanju pridelovalcev za namene organizirane pridelave, priprave in predelave ter trženja (vsaj 1 priznana skupina proizvajalcev),
 - vzpostavitvi naročene pridelave (vsaj 1 vertikalna partnerska veriga, poleg že obstoječe za ameriški slamnik);
- trajnostni rabi virov (delež površin vključenih v ekološko pridelavo vsaj 70%);
- povečanje tržnega deleža v RS pridelanih zelišč, kar se predpostavlja ob doseganju prvega cilja in vsaj enega od kazalnikov drugega cilja.

Za doseg zastavljenih strateških in razvojnih ciljev je MKGP opredelilo 12 ukrepov, ki jih je v sodelovanju z ostalimi resorji skoraj v celoti v 2 letih že realiziralo. Ključni realizirani ukrepi so:

- 1) možnost obdavčitve pridelave zelišč po KD;
- 2) ponovno vzpostavljeno financiranje svetovalca specialista za zelišča v okviru Javne službe kmetijskega svetovanja;
- 3) vsebinska in finančna razširitev javne službe na področju zelišč;
- 4) možnost vzpostavitve in financiranja skupine proizvajalcev za zelišča;
- 5) ostali ukrepi SKP, vključno z ukrepi LEADER, v okviru katerih je financiranih veliko projektov povezanih z zeliščih ali izključno s področja zelišč ter podukrep 16.9 Diverzifikacija dejavnosti na kmetiji, katerega namen je spodbujanje projektov sodelovanja med kmetijami in pravnimi osebami zaradi proučitve možnosti za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, ki se nanašajo na področja izobraževanja o okolju in hrani (*tudi zelišč*), varovanja zdravja oziroma socialnega varstva.

S spremembo uredbe, ki ureja dopolnilne dejavnosti, se je leta 2018 tudi na področju zelišč opredelili dve novi dejavnosti, ki sta povezani z t.i. "zdravljenjem z naravo":

- Nega telesa in sproščanje s panjskim zrakom, ki vključuje tudi masažo z eteričnimi olji ter
- Svetovanje uporabnikom čebeljih pridelkov in uporabnikom eteričnih olj, ki vključuje - svetovanje uporabnikom čebeljih pridelkov (med, cvetni prah, matični mleček, propolis in vosek) in izdelkov iz čebeljih pridelkov za krepitev zdravja ter uporabnikom eteričnih olj.

– 4. Podpora vrtičkarstvu

Spodbude za vrtičkarstvo in ozaveščanje o pomenu vrtičkarstva je potrebno iskati predvsem preko prehranske, zdravstvene in vzgojno izobraževalne politike, zelo veliko vlogo pa lahko prevzamejo lokalne skupnosti. Tudi projekti s področja vrtičkarstva in dobrobiti, ki jo vrtičkarstvo prinaša posameznikom, lokalni skupnosti in širše družbi (v smislu sodobne definicije zdravja, ki obravnava zdravje kot dinamičen sistem in osnovno vrednoto ter temelj za produktivno in kakovostno življenje tako posameznika kot družbe) pa so prav gotovo že sedaj lahko projekti sofinancirani tudi v okviru CLLD.

– 5.1 Status vodovarstvenih območij urediti tako, da bo možna pridelava na biodinamičen in permakulturnen način, ki ne uporabljata kemije (uvedba agroekologije).

V zvezi z uvedbo podpor za agroekologijo v prihodnjem programskem obdobju, bomo proučili možnosti, ki jih daje nov zakonodajni okvir SKP po 2020. Ali bo agroekologija kot ukrep (intervencija) dejansko vključena v strateški načrt, pa bosta pokazali analiza stanja in SWOT analiza ter iz tega izhajajoča ocena potreb. Pri pripravi teh dokumentov pa bodo sodelovali zainteresirani deležniki in strokovna javnost.

- **5.2 Vpeljati spodbude, ki bodo temeljile na doseženih izboljšavah tal. Kot merljivi parameter predlagamo ukrep – stimulacije oz. destimulacije glede na to ali tla pridobivajo ali izgubljajo humus, zaradi načina obdelave. Kmetje morajo dojeti, da zemljo lahko obdelujejo, ne pa uničujejo.**

Po dosedanjih izkušnjah sodeč, so kmeti dobri gospodarji kmetijskih tal, saj so jih z ustreznim gospodarjenjem in ohranjanjem njihove rodovitnosti uspeli ohraniti vse do danes. MKGP kmete pri tem še dodatno spodbuja s podporami za določene operacije v okviru ukrepa kmetijsko-okoljska-podnebna plačila iz PRP 2014–2020 (npr. ozelenitev njivskih površin prek zime, konzervirajoča obdelava tal). MKGP bo tudi v prihodnjem programskem obdobju podpiralo nadstandardne kmetijske prakse, ki prispevajo k ohranjanju in izboljševanju tal.

- **5.3 Trženje kmetijskih proizvodov-odkup zelenjave od vrtničarjev**

MKGP preko ukrepov PRP 2014-2020 spodbuja organiziranost ter delovanje skupin in organizacij proizvajalcev, ker se na ta način izboljša organiziranost in enotni nastop na trgu. S tem se kmetijam omogoča racionalizacijo proizvodnje, priprave blaga za trg, skladiščenja, prodaje ter doseganje višjega dohodka. Letna podpora za ustanovitev in delovanje organizacije je odvisna od vrednosti tržne proizvodnje in znaša do 25.000 € za skupine proizvajalcev in 50.000 € za organizacije proizvajalcev.

MKGP sofinancira naložbe v trženje kmetijskih proizvodov v obliki nepovratnih sredstev iz PRP 2014-2020, podukrepa 4.2 Podpora za naložbe v predelavo, trženje oziroma razvoj kmetijskih proizvodov. Trženje pomeni imeti na zalogi ali razstavljati z namenom prodaje, ponujati za prodajo, dobavljati ali na katerikoli drug način dajati na trg, razen prve prodaje primarnega proizvajalca prodajnemu posredniku ali predelovalcu. Podpirajo se naložbe v izgradnjo ali rekonstrukcijo objektov oziroma nakup opreme za namen trženja lastnih kmetijskih proizvodov. Upravičenec pa je lahko tudi zadruga. V tem primeru se upoštevajo kmetijski proizvodi članov zadruga, ki so vpisani v RKG. Upravičenci lahko pridobijo višjo stopnjo sofinanciranja naložbe za predelavo ali trženje ekoloških proizvodov. Če je upravičenec zadruga, ki trži kmetijske proizvode svojih članov, mora imeti certifikat o ekološki pridelavi oziroma predelavi kmetijskih proizvodov vsaj 25 odstotkov članov zadruga.

Kmetije, ki imajo manj kot 200 evrov letnih dohodkov iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, niso obravnavane kot kmečka gospodinjstva in so oproščene plačila dohodnine od katastrskega dohodka in morebitnih obdavčljivih subvencij. V tem primeru smejo le občasno prodajati sezonske viške svojih pridelkov, v primeru redne prodaje pa morajo svojo dejavnost priglasiti v davčni ali poslovni register.

Problem pa je, ker v primeru vrtničarjev dejansko ne moremo govoriti o kmetijah, ker praviloma ne posedujejo kmetijskih zemljišč ali gozdov in niso obdavčeni iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti. Se pravi, za kmetije rešitev iz davčnega stališča obstaja, za vrtničarje pa ne.

Še opozorilo. V skladu z ZKme morajo biti vsa KMG, ki tržijo pridelke, ki jih pridelujejo (ni določeno ali redno ali občasno) vpisane v RKG. Se pravi tudi vrtničarji. V večini primerov pa niso zavezanci za vpis v register obratov, ker verjetno povsod govorimo o t.i. majhnih količinah iz 61. člena ZKme.

- **5.4 Izobraževanje – zagotoviti izobraževanje ne samo preko KGZS ampak preko neodvisnih organizacij, ki imajo izkušnje in znanje za izvedbo predlaganih aktivnosti –učenje s prakso na učnih poligonih in mentorskih kmetijah**

MKGP pozdravlja podano pobudo, saj se strinja, da je prenos znanja eden ključnih vzvodov za doseganje boljših rezultatov. Zato že v sedanjem programskem obdobju v okviru Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020 izvajamo dva ukrepa namenjena izključno prenosu znanja in sicer ukrep M01 Prenos znanja in informiranja ter ukrep M02 Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah. V okviru ukrepa M01 se izvajata podukrep 1.1 – Podpora za dejavnosti poklicnega usposabljanja in pridobivanja spretnosti in podukrep 1.2 – Podpora za demonstracijske aktivnosti in dejavnosti

informiranja. Znotraj podukrepa 1.1 se izvajajo usposabljanja za področje kmetijstva, gozdarstva ter predelave in trženja kmetijskih proizvodov v okviru izbirnih in obveznih usposabljanj. Pod obvezna usposabljanja se štejejo usposabljanja za potrebe ukrepov Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (v nadaljnjem besedilu: ukrep KOPOP), Ekološko kmetovanje (v nadaljnjem besedilu: ukrep EK) in Dobrobit živali (v nadaljnjem besedilu: ukrep DŽ). Pod izbirna usposabljanja pa sodijo gozdarstvo, usposabljanja za mlade kmete in druge ciljne skupine podukrepa 1.1, predelava in trženje kmetijskih proizvodov ter druga usposabljanja s področja kmetovanja. V okviru podukrepa 1.2 pa se izvajajo demonstracijski projekti, ki so namenjeni praktičnemu prikazu uporabe tehnologij, mehanizacije, postopkov, strojev, praks in drugih vsebin demonstracijskih projektov v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter pri predelavi in trženju kmetijskih proizvodov, tudi tistih, ki prispevajo k ohranjanju in izboljšanju stanja okolja, vključno s prilagajanjem in blaženjem podnebnih sprememb. V okviru ukrepa M02 pa se izvaja podukrep 2.1 - Podpora za pomoč pri uporabi storitev svetovanja. Ta ukrep je namenjen individualnemu svetovanju na KMG, ki se izvajajo za potrebe ukrepov DŽ, KOPOP in EK. Ukrepa M01 in M02 se izvajata po sistemu javnega naročanja in tako imajo vse organizacije oziroma posamezniki, ki izpolnjujejo pogoje določene v razpisni dokumentaciji posameznega javnega naročila možnost, da oddajo ponudbo in da izvajajo usposabljanja ali svetovanja v kolikor so izbrani v postopku.

Tudi za prihodnje programsko obdobje je dan velik poudarek prenosu znanja, ni pa še določeno kako se bodo izvajale določene intervencije. Vaš predlog bomo upoštevali pri načrtovanju ukrepov oziroma intervencij za naslednje programsko obdobje.

– **5.5 Promocija ekološke in sonaravno pridelane hrane**

V letu 2019/2020 bo MKGP izvedlo generično promocijo shem IK in EKO s čimer bomo potrošnike dodatno informirali o pomenu lokalnih ekoloških proizvodov.

Cilji generične kampanje shem EKO in IK so:

- Povečati poznavanje in pomen obeh znakov, še posebej EKO (ker Izbrana kakovost se komunicira že 2 leti)
- Povečati percepcijo, da Izbrana kakovost zagotavlja predvsem slovensko poreklo označenega živila, EKO pa okolju bolj prijazen način pridelave hrane. Živila iz obeh shem pa so redno kontrolirana, prav tako je pri obeh shemah zagotovljena natančna sledljivost porekla.
- Izgraditi percepcijo, da je EKO živilo slovenskega porekla vredno višje cene (graditi visoko vrednost EKO proizvodov skozi prednosti EKOLOŠKE sheme)
- Potrošniku mora biti jasno, da znaka IK in EKO med seboj nista substituta, pač pa mu mora biti za kompetentno izbiro hrane jasno, kaj kateri od njih ponuja.

– **5.7 Diverzifikacija kmetijske dejavnosti**

Diverzifikacijo kmetij oziroma spodbujanje dopolnilne dejavnosti na kmetijah Slovenija naslavlja v resoluciji: "Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2012".

Slovenija ima veliko območij, kjer so možnosti za kmetijsko pridelavo omejene ali okoljsko še posebej občutljive (gorska in druga območja z omejenimi dejavniki, območja varovanja narave, vodovarstvena območja). Poleg kmetijskih dejavnosti je na teh območjih potrebno razvijati tudi dopolnilne, sorodne in komplementarne dejavnosti, ki se izvajajo v okviru drugih gospodarskih sektorjev. Razmah teh dejavnosti bi omogočal učinkovitejšo rabo potenciala teh kmetij, lahko prispeva k vzpostavljanju zelenih delovnih mest in krepi lokalno preskrbo s hrano, hkrati pa spodbuja lokalno povezovanje s turistično ponudbo in drugimi storitvami na podeželju. Ohranjena in raznolika krajina v kombinaciji z gastronomskim turizmom je mestoma še neprepoznana podjetniška priložnost, katero je potrebno spodbujati. Na ta način bi lahko dosegli izboljšanje socialnega položaja članov kmečkih družin, nastanek novih poslovnih priložnosti in dvig ugleda podeželja. Dopolnilne dejavnosti pomembno pripomorejo k dvigu in stabilnosti dohodka kmetijskih gospodarstev. Pogosto pa tudi vodijo k inovativnemu razmisleku in povečanemu angažmaju celotne kmečke družine, ter odstiranju razvojne perspektive poklica kmeta mlajši generaciji na kmetiji. Celovito vodene dopolnilne dejavnosti na kmetijah zaokrožujejo območja, tudi z vidika povečane ponudbe butičnih proizvodov in doživetij v naravi

za urbano prebivalstvo. Na tem mestu pride do izraza velik pomen lokalnih pobud, in medpanožnega sodelovanja.

Slovenija je že v obstoječem Programu razvoja podeželja 2014-2020 pristopila k spodbujanju razvoja tudi dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. S 7. spremembo Programa razvoja podeželja 2014-2020 je bila v sklopu podukrepa M06.4 Podpora za naložbe v vzpostavitve in razvoj nekmetijskih dejavnosti poleg podpore v obliki povratne finančne pomoči v obliki finančnih instrumentov dodana tudi možnost nepovratne finančne pomoči. Podukrep M06.4 omogoča financiranje dejavnosti na primer v povezavi z dodajanje vrednosti lesu, lokalno samooskrbo, ohranjanjem narave in kulturne dediščine, turizmom, socialnim varstvom, ravnanjem z organskimi odpadki, proizvodnjo električne in toplotne energije iz obnovljivih virov za namene prodaje, itd. Kot je določeno v spremembi PRP 2014-2020 so upravičenci lahko pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Lokacija naložbe pa se bo morala nahajati v naseljih z manj kot 5.000 prebivalci, razen pri kmetijah z dopolnilno dejavnostjo.

Diverzifikacijo oziroma spodbujanje tako dopolnilnih dejavnosti na kmetijah kakor tudi drugih nekmetijskih dejavnosti na podeželju se bo ustrezno naslovlilo tudi v novem Strateškem načrtu v sklopu kmetijske politike po letu 2020, saj že Resolucija navaja, da je potrebno s ciljem ohranjanja poseljenosti na podeželju ustvariti pogoje za bivanje, ki so podobno kakovostni kot v urbanih območju v smislu infrastrukture in dostopnosti do storitev.

– **5.9 Promocija in vzpodbude za avtohtone sorte semen, nasadov in sort, ki so prilagojen našemu okolju in vzpodbuditev in avtohtonih pasme živali, ki so prilagojen našemu okolju**

MKGP bo tudi v prihodnjem programskem obdobju v okviru kmetijsko-okoljsko-podnebni obveznosti podpiralo rejo avtohtonih pasem domačih živali in pridelavo avtohtonih sort kmetijskih rastlin, ki so ogrožene do te mere, da bodo izgubljene za kmetovanje oz. jim grozi genska erozija.

– **5.11 Svetovni dan čebel**

Aktivnosti, ki se jih izvajajo v posamezni državi v okviru projekta "Svetovni dan čebel" (SDČ) so prostovoljne. Slovenija kot pobudnica razglasitve svetovnega dneva čebel bi kvečjemu lahko druge države na "mehek" način v smislu pozivnega pisma z naborom primerov aktivnosti za SDČ, spodbudila k sajenju dreves kot eni izmed aktivnosti, ki prispeva k ciljem SDČ.

V uredbi o zelenem javnem naročanju je na pobudo MKGP bila dopolnjena določba, da morajo javne institucije na javnih površinah saditi medonosne rastline - različne medonosne, ne samo sadne rastline v višini 25%. Tudi v okviru šolske sheme spodbujamo poleg vrtnin tudi sajenje sadnih dreves, jagodičevja,...

– **6. Povečati ugled slovenskega kmeta za razvoj podeželja – vzpodbuditi poselitev podeželja**

Na MKGP se zavedamo, da je vloga družinskih kmetij ključna pri zagotavljanju prehranske varnosti. V Republiki Sloveniji so družinske kmetije prevladujoč model kmetijske proizvodnje. Njihova bistvena naloga je pridelava hrane, hkrati pa opravljajo še vrsto drugih pomembnih funkcij: ohranjanje čistosti zraka, vode, zemlje, zagotavljanje biotske raznovrstnosti, ohranjanje obdelane in kulturne krajine – naravne dediščine in ne nazadnje ohranjanje poseljenosti, kar je za državo strateškega pomena.

Družinska kmetija je kmetijsko gospodarstvo na katerem živi in dela več generacij, ki so v sorodstveni povezavi, lastništvo in upravljanje kmetije se prenaša iz roda v rod.

Leta 2016 je bilo v Sloveniji 69.671 družinskih kmetij. Na 40.149 družinskih kmetijah (58 %) je bil pretežni del kmetijske pridelave namenjen za lastno porabo, na 29.523 družinskih kmetijah (42 %) pa je bil pretežni del kmetijskih pridelkov namenjen za prodajo.

Izsledki raziskav kažejo na to, da več kmečkih generacij na isti kmetiji lažje živi v sožitju, kot vzporedne generacije v mestu. Pri kmečki populaciji je izražena medgeneracijska solidarnost, ki je najverjetneje posledica specifičnega načina življenja, ki ga zaznamujeta skupno delo in bivanje na kmetiji. Na družinskih kmetijah je medgeneracijsko bivanje in delo uspešno še posebej v primerih, ko imata mlada in starejša družina ločeni stanovanjski enoti ali vsaj kuhinji. Številne kmetije so uspešne ravno zaradi medsebojnega sodelovanja in načrtovanja ter skupne izvedbe projektov. Dohodki iz kmetijstva se vračajo v kmetijsko proizvodnjo in v družinski proračun, tako so razdeljeni med vse člane družine. Prav tako velja, da v primerih, ko je družinski član ali več članov zaposlenih izven kmetije, se tako pridobljen dohodek porazdeli na celo kmetijo in stroške gospodinjstva.

Mladi se odločajo za prevzem družinske kmetije zaradi izpolnitve pričakovanj in odgovornosti do prejšnjih generacij, veselja do dela na domači kmetiji, še posebej, če je dobro vpeljana in gospodarsko uspešna že na podlagi dela prejšnjih generacij. Vse več pa je tudi mladih, ki imajo poleg razvitih delovnih navad tudi zamisli, energijo, poslovno žilico, so inovativni in imajo vizijo razvoja kmetijske dejavnosti, pogosto tudi vzporedno z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji. Veselje do dela na kmetiji razvijejo tisti mladi kmetje, ki jim starši dopuščajo, da poleg vloženega dela lahko tudi soodločajo pri gospodarjenju in iz tega naslova že tudi dobijo del dohodka.

Menimo, da je večji problem, ker velikost kmetije ne zadošča za zadosten prihodek in s tem socialno varnost članov kmetije. Odseljevanje v večja središča za namen bližine delovnega mesta povzroča praznjenje slovenskega podeželja. In strinjamo se, da je potrebno delovna mesta ustvarjati na podeželju, da bodo dostopna mladim ter hkrati v korist starejšim prebivalcem podeželja. V zadnjih letih je bila dopolnjena Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji (Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji (Uradni list RS, št. 57/15 in 36/18), s katero urejamo tudi področja, ki jih omenjate v pobudi (izobraževanje, varstvo starejših, zdravljenje z naravo).

Kar zadeva poseljevanje podeželja, v zadnjem času opažamo trend, da se nekateri mladi, ki sicer prihajajo iz mest, zanimajo za nakup ali najem kmetije in se želijo preživljati s kmetijsko dejavnostjo. MKGP sodeluje tudi v projektu NEWBIE (New Entrant Network: Business models for Innovation, entrepreneurship and resilience in European agriculture), ki ga za Slovenijo vodi Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani in ki zasleduje vstop tako imenovanih »novih pristopnikov« v kmetijstvo. Takšni priseljenci so na podeželju seveda dobrodošli. Po drugi strani pa se srečujemo s priseljevanjem mestnih prebivalcev, ki si na podeželju gradijo domove, na delo pa odhajajo v mesta in jih moti negativna plat kmetovanja (občasen hrup in smrad).

Povečanje ugleda slovenskega kmeta je ena od osrednjih aktivnosti Akcijskega načrta dela z mladimi kmeti 2016-2020, ki so ga leta 2016 podpisali predstojniki MKGP, KGZS in ZSPM. Predvsem delujemo na način, da se že vrtčevsko in osnovnošolsko mladino vzgaja v spoznavanju kmetovega vsakdana, zahtevnosti in pomena kmečkega poklica.

Podpiramo zamisel o posodobitvi poklicev na podeželju, prepričani smo, da ste z zamisljo seznanili tudi ustrezne ustanovah (konzorcij biotehniških šol), ki bodo pripravili podlage za izvajanje izobraževanj.

Za namen ohranjanja slovenskega podeželja MKGP v okviru Skupne kmetijske politike v obdobju 2014-2020 poleg neposrednih plačil, dodeljuje številne ukrepe preko katerih spodbuja kmetijsko proizvodnjo:

- podpore za naložbe v kmetijska gospodarstva,
- podpore za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagajanjem kmetijstva in gozdarstva,
- podpore za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagajanjem kmetijstva in gozdarstva,
- podpore za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdarskih proizvodov,
- podpore za zagon dejavnosti, namenjene razvoju majhnih kmetij,
- pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete in še številne druge.

Na podlagi analize stanja in SWOT analize bomo pripravili intervencije za prihodnje programsko obdobje, v katerem je eden od specifičnih ciljev tudi privabljanje mladih kmetov in spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih.

DODATNE OBRAZLOŽITVE PODANIH PREDLOGOV

Odgovor MKGP k točki:

– Merljivi ukrepi izboljšanja tal in vode

V zvezi s predlogom, da bi bila potrebna uvedba monitoringa tal in vode in sprotno analiziranje tudi na kmetijskih površinah, želimo pojasniti, da MKGP pripravlja novelo Zakona o kmetijstvu, ki bo urejala tudi spremljanje stanja kmetijskih tal, kontrolo rodovitnosti in gnojenje. Spremljanje stanja kmetijskih tal vključuje zlasti spremljanje stanja organske snovi in rastlinskih hranil v kmetijskih tleh ter fizikalno-kemijskih in bioloških lastnosti kmetijskih tal.

– Za omilitev klimatskih sprememb je treba spodbujati ekološko kmetijstvo

V Sloveniji se ekološko kmetovanje izvaja že od poznih 80. let, pridelovalci pa so finančno podporo prvič prejeli v letu 1999 v obliki neposrednih plačil na hektar za pridelavo različnih kultur.

V okviru ekološkega kmetovanja sodi tudi biodinamično kmetovanje, ki se je pričelo uveljavljati pred več kot osemdesetimi leti in se nato naglo razširilo po vsem svetu.

MKGP spodbuja ekološko kmetovanje preko različnih ukrepov kmetijske politike, predvsem preko Programa razvoja podeželja 2014-2020 (PRP), kjer mu v tem obdobju namenjamo cca 66,13 mio EUR. Za ukrep Ekološko kmetovanje je v PRP zastavljen cilj 55.000 ha in 5.000 KMG.

V okviru nove perspektive po letu 2020 se bo nadaljevalo spodbujanje ekološkega kmetovanja. Prepoznana je potreba po ciljni vzpostavitvi verig ekološke hrane, povezovanju, promociji in krepitvi tehnoloških in podjetniških znanj. Intervencije po letu 2021 bodo tako namenjene v največji meri omenjenim področjem, ki bodo posledično pripomogle k spodbujanju večjega obsega pridelave in predelave slovenske ekološke hrane.

Posebna podpora bo namenjena tudi preusmerjanju kmetijskih gospodarstev v ekološko pridelavo.